

Konference Kulturní práce v informační společnosti

Koncem října minulého roku (22.-23. 10. 1999) se konala v Římě prestižní mezinárodní konference nazvaná "Kulturní práce v informační společnosti". Pořádalo ji Ředitelství výchovy, kultury a sportu Rady Evropy ve spolupráci s Magistrátem města Říma.

Tato konference měla svým způsobem završit úsilí Rady Evropy o uplatnění a také o "zviditelnění" kulturní sféry v současném i nadcházejícím období rozvoje evropské společnosti. Byla součástí oslav 50. výročí vzniku Rady Evropy a navazovala na 2. summit nejvyšších představitelů států a vlád konaný ve Štrasburku v říjnu 1997. Proto také v programových materiálech nechyběl odkaz na "Akční plán" přijatý na tomto summitu, v němž se *"hlavy států a vlád rozhodly rozvíjet evropskou politiku pro aplikaci nových technologií, s ohledem na zajištění lidských práv a kulturní rozmanitosti, svobodu vyjádření a informací a maximalizaci výchovného a kulturního potenciálu těchto technologií."*

Římská konference měla dva úkoly: na jedné straně zhodnotit návrh Doporučení Rady Evropy "Kulturní práce v informační společnosti" (dále jen Doporučení) a na druhé straně analyzovat vliv takových tendencí, jako jsou např. konvergence (sbližování) průmyslu a kulturních institucí, globalizace a měnící se organizace kulturní práce. Příprava konference se uskutečňovala v rámci prací na dlouhodobém projektu "Nové informační technologie" - oddíl "Vzdělávání, kvalifikace a profesní profily".

Konferenci předcházelo jednodenní setkání představitelů významných evropských a světových asociací a organizací - Evropská rozhlasová unie (EBU), Mezinárodní asociace nakladatelů (IPA), Mezinárodní muzejní rada (ICM), Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (IFLA), Mezinárodní archivní rada (ICA), Mezinárodní knižní agentura (IBA), Mezinárodní federace televizních archivů (IFETA). Jejich

ce televizních archivů (IFTA). Jejich úkolem bylo připravit finální text Doporučení.

Vlastní konference se zúčastnilo přes 300 osob (s velkou převahou zástupců hostitelské země) ze 17 států Evropy i dvou ze zámorí (USA, Kanada). Dvoudenní jednání probíhalo v krásném sále "Promototeca" v historické budově Magistrátu na římském Kapitolu. Jednání bylo rozděleno kromě zahajovací a závěrečné části do šesti tematických oddílů - sekcí; každá z nich měla svého moderátora. Celkem vystoupilo 30 lektorů či představitelů nejvýznamnějších institucí a také úřadů z různých evropských států, opět s velkou převahou představitelů italských. Po oba dva dny spolehlivě fungovalo simultánní tlumočení ve třech jazycích - italštině, angličtině a francouzštině.

V úvodu konference po projevech římského primátora pana Francesca Rutelliho, městského radního pana Gianni Borgna a islandského ministra školství, kultury a vědy pana Björna Bjarnasona upoutal účastníky první sekce zajímavý projev. Bylo to předtočené audiovizuální interview s Američanem Robertem Reichem, bývalým ministrem práce Clintonovy administrativy, zaměřené na otázky globalizace, konvergence, postavení kultury, problematiky kulturní politiky. Výroky pana Reicha komentovali "živě" italský prof. ekonomie pan Domenico Siniscalco a anglický zástupce Evropské organizace práce pan Tonny Lennon. Zejména ten velice důrazně upozorňoval na to, že situace v Evropě je úplně jiná než v USA. Pro Evropu znamená kultura mnohem více než pro Ameriku, jsou tu hluboké kulturní tradice, a také proto evropské vlády "*musí intervenovat*" v kultuře.

Jednání druhé sekce, kterou řídila paní Luciana Castellina, bývalá předsedkyně kulturní komise Evropského parlamentu, bylo zasvěceno kulturní práci v období "konvergence". Oba určení lektori použitými příklady vlastně varovali před zjednodušováním procesu sblížení "průmyslu v kultuře" s kulturními institucemi, které pracují nonprofitně pro veřejnost. Bylo zdůrazňováno, že zejména veřejné knihovny nemohou fungovat bez veřejné podpory a že bez této podpory nebude ve veřejných knihovnách uskutečnitelný ani "veřejný" - tedy svobodný - přístup k informacím. I v digitálním prostředí je nutno zajistit veřejnou politikou podmínky pro moderní formy práce veřejných knihoven.

Třetí sekce, moderovaná paní Verou Boltho z Rady Evropy, se zabývala problematikou informačních profesionálů a "znalostních pracovníků". První lektor pan Joan Majo ze Španělska podporoval požadavek větší flexibility a adaptace v organizaci a regulaci práce pro informační sektor. Druhý vystupující pan Jacques Wautrequin, člen Fóra informační společnosti Rady Evropy, byl ještě konkrétnější, požadoval, aby v informačním sektoru byla uplatňována nová schémata organizace práce, nové metody, aby byly vyžadovány nové kvalifikace a nové chování. Bylo připomenuto, že již ve vídeňské deklaraci Rady Evropy z roku 1998 byla v souvislosti se zaváděním a využíváním nových informačních technologií konstatována potřeba nové kategorie v hierarchii pracovníků veřejné správy (pro tvorbu databází apod.). Je třeba

vytvářet doškolovací možnosti pro celou populaci. Tak, jako se kdysi bojovalo proti analfabetismu, je dnes nutno bojovat za "digitální alfabetizaci" populace. Vydaje na to je třeba chápat jako investice do informační společnosti.

Za řízení pana Serge Wolikowa se ve čtvrté sekci jednalo o celoživotní vzdělávání, výchovné a vzdělávací politice a kultuře. Mnoho se hovořilo o změnách v profesi knihovníka, který by se měl stát dle pana Peter van Gorsela informačním a publikačním odborníkem, "brokerem" a "webrarianem". Podle pana Davida Smithe bude klíčem budoucí výchovy televizor jako komunikační prostředek pro všechny a pro všechno. Vytvoří se "znalostní prů-mysl", vzdělání se bude prodávat. Zajímavým příspěvkem bylo vystoupení mladého poradce italského premiéra pro informační oblast o působení Fóra informační společnosti, které bylo vytvořeno při Úřadu vlády. Jeho členové projeli celou Itálii, jednali s veřejnými organizacemi, s podniky, se školami, s univerzitami, s výzkumnými pracovišti. Zpracovali akční plán pro budoucnost, prosadili do státního rozpočtu desítky bilionů lir na jeho plnění. Obdobný plán funguje již od roku 1995 ve Francii pod heslem "Informatizace pro všechny!"

Pátá sekce vedená islandským ministrem panem Björn Bjarnasonem měla za úkol pojednat o realizaci záměrů - Od projektů ke kulturní politice. Zazněla řada již ověřených zkušeností: z Islandu (výhodná celostátní smlouva s firmou Microsoft), ze Španělska (o rozvoji nakladatelské práce), z Norska (o povinném výtisku, vztahujícím se i na elektronické dokumenty a zdroje, a o spolupráci knihoven, muzeí a archivů), z Itálie (o modernizaci Muzea vědy ve Florencii).

Šestá sekce byla organizátory koncipována jako panelová diskuse k navrhovanému Doporučení. V jejím rámci referovali představitelé světových asociací, organizací a institucí, kteří se sjeli do Říma o den dříve, o výsledcích svých jednání - Gaetano Stucchi za EBU, Vittorio Sette za IFTA, Christine Deschamps za IFLA, Ingo Schmidt-Braul za IBA, Francesco Garibaldi za italský Ústav práce, Roberto Zaccaria za RAI (italská obdoba BBC).

Představitel Rady Evropy, ředitel Raymond Weber, se věnoval ve svém závěrečném slově především vlastnímu Doporučení¹⁾. Nesmí být chápáno jako jakýsi úřednický produkt, ale jako výsledek dlouhého procesu zcela "nebyrokratických" konzultací. Od původního pojetí, podle kterého se Doporučení mělo týkat jen aplikace na knihovny a archivy, zahrnuje nyní Doporučení i problematiku elektronických publikací a kulturních aktivit vůbec. Konverze vzdělávacích institucí se stává realitou, od překonávání překlad mezi systémy, od struktury, obsahu a metod výuky se dostáváme k řešení nejvýznamnějších tematických odborných problémů ve vzájemné reciprocitě a odpovědnosti. Posunula se dále také odborná terminologie. Od informačních profesí (LIS, IDT) jsme přešli k novému termínu "znalostní pracovník" - angl. "knowledge worker", franc. "travailleur de la connaissance". Máme dle Raymonda Webera stále různé mezery, zejména ve vzdělávání a jmenovitě pak

v celoživotním vzdělávání. Univerzitní vzdělání neklade dostatečně důraz na tvořivost, na rozvíjení tvůrčích schopností a vše co s tím souvisí. Kulturní rozmanitost Evropy je nutno nejen zachovat, ale dokonce vytvořit jakousi "společnou frontu pro evropskou specifiku".

Závěry římské konference zhodnotil Jean-Louis Reiffers, ředitel Vědecké rady francouzského Ústavu pro středozemí v Marseille. Rada Evropy chce svým Doporučením²⁾ na jedné straně vést k uchování kulturních tradic a dědictví evropských národů, na straně druhé chce vytvářet podmínky a ukazovat, jak se vyrovnávat se vším, co by mohlo v informační společnosti komplikovat rozvoj kulturních aktivit.

Jarmila Burgetová
KNAV, Praha

Poznámky:

- 1) S revidovaným návrhem Doporučení (z 30. 9. 1999) se může případný zajemce seznámit ve studovně Odboru knihovnictví Národní knihovny ČR.
- 2) Návrh Doporučení obsahuje nejen vyjádření základních postojů, které má odsouhlasit a přijmout Výbor ministrů Rady Evropy, ale také výklad definic (např. ICT, profesní profily, kompetence, informační profesionálové, znalostní pracovníci, kulturní průmysl). Doporučení je rovněž doprovázeno podrobným vysvětlujícím memorandem.

